

C. Het Groninger zwartblaar- of zwartwitkopvee.

Wie met aandacht de in Den Haag tentoongestelde runderen heeft nagegaan, zal zeer zeker er door zijn getroffen, dat naast die rijen heldere, zwartbonte runderen een collectie dieren stond in de zeker eenvoudige, bescheiden kleur van effen zwart, met witte koppen en kleine witte sokken als treurende over de minachting, die zij meermalen ondervonden. Aan den bouw en den vorm dezer dieren is het echter te zien, dat het geen dieren zijn, die uit weelde worden gehouden, doch om hun productie. Dit veeslag is in het buitenland te

weinig bekend, doordat de veefokkers aldaar bepaald meenen, dat het Nederlandsche vee zwartbont van kleur moet zijn, waardoor deze zwarte runderen met witte koppen worden voorbijgezien, als zijnde dieren voor het veefokbedrijf van minder beteekenis. Was het niet in 1900 op de wereldtentoonstelling te Parijs, dat deze runderen voor een beoordeeling niet in aanmerking konden komen, als behoorende niet tot het Nederlandsche vee? Moesten toen niet de heeren BAUDUIN en VAS VISSER een getuigenis afgeven, dat dit vee inderdaad een der constantste Nederlandsche veeslagen vormde! Ja, mij is zelfs medegedeeld, dat in Zuid-Afrika deze runderen werden beschouwd niet van zuiver slag te zijn, omdat men ongeveer diezelfde kleur verkreeg van een inlandsch rund, dat door een Frieschen stier was gedekt.

En toch is het Nederlandsche zwartblaar- of zwartwitkopvee een constant type, welks geschiedenis zeer oud is. De bakermat van dit vee is gelegen in de provincie Groningen,

provincie, ook wel de Ommelanden genoemd, boden des zomers een ruim veld voor het weiden van runderen, die als last- en trekdiere werden gebruikt en waarvan de melk voor de bereiding van boter en kaas gebezigd werd. Door verschillende schilderijen van ouden datum, zoowel als uit oude papieren is gebleken, dat dit blaarkopvee hier eeuwen heeft bestaan, terwijl oude benamingen, als Boterdiep, Ossenmarkt, Ossengang en Boteringepoort er op wijzen, dat het houden van ossen en het bereiden van boter hier vóór eeuwen bestond.

Zonder dat de veehouders zich hiervan bewust waren, werd door de krachtige weide in den zomer en de graanvoeding in den winter met het gewonnen hooi van deze kleigronden en een goede schuilplaats tegen de koude een rund gevormd van krachtigen bouw met gevulde vormen. Twee groote moeilijkheden moesten echter vaak overwonnen worden, die aan de fokkerij groote nadeelen berokkenden. Het waren de hooge watervloeden en de besmettelijke veeziekten, die dikwijls aan duizenden runderen een te vroegen dood bezorgden. Wel hebben onze voorouders zich vroeg moeten behelpen met het opwerpen van wierden en zomerdijken, die het zee-water des zomers zooveel mogelijk buiten een bepaald gebied hielden en alzoo verschillende gronden beschutten, maar tegen de minder hooge watervloeden zijn toch eerst in de 12de en 13de eeuw de zwaardere zeedijken aangelegd. Waren de zomerdijken niet altijd in staat het zeewater tegen te houden, ook de zwaardere zeedijken bezweken meer dan eenmaal, zoodat niet alleen duizenden runderen, maar ook duizenden menschen door verdrinken een ontijdigen dood vonden. Volgens WIJNEN in „Handel en Ontwikkeling van Stad en Provincie Groningen”, pag. 98, zijn er van 1169 tot 1578, in een tijdvak van 4 eeuwen dus, 20 hooge, hevige watervloeden in deze provincie geweest, terwijl gezegd wordt, dat in den Kerstloed van 1686 en in die van 1717 meer dan 100.000 runderen den dood in de golven hebben gevonden. Daarbij nog de besmettelijke veeziekten, als veepest, longziekte, mond- en klauwzeer, vliegende kanker, enz., waarvan in het „Groninger Croniekje”, pag. 114, gezegd wordt: „in May van 1682 is in Groningerland een zeer hevige veeziekte geweest, waardoor veel rundvee is gestorven”, terwijl in 1714 de sterfte onder het rundvee begon en eenige jaren heeft geduurd en

vandaar dat dit veeslag ook wel wordt genoemd het „Groninger veeslag”. In deze provincie is de veehouderij al vóór onze jaartelling een bron van bestaan geweest. Wel bestond toen de bodem alhier voor $\frac{3}{4}$ gedeelte uit moeras, bosch en water, maar toch boden de hooger gelegen landen, omgeven met stroomende afwateringen, den runderen een goede weide, terwijl in den winter de aanwezige bosschen een schuilplaats gaven tegen het gure weer. De in latere jaren opgeworpen wierden of terpen schonken aan menschen en dieren een toevlucht voor de hooge watervloeden, terwijl de omgevende gronden gelegenheid gaven tot het verbouwen van zomergranen en bovenal goede weiden waren voor de runderen. De gevonden schedels van runderen in deze terpen, evenals de aanwezigheid van zuiveren koemest, vermengd met stroo, afkomstig van zomergranen, wijzen er op, dat veehouderij en graanbouw hier in oude tijden zijn uitgeoefend. Vooral de vette kleigronden in het noorden en het noordwesten der

vele duizenden beesten heeft weggerukt. De veepest heeft in de 18e eeuw dan ook verschrikkelijk hier huisgehouden. „De verliezen waren zoo aanzienlijk”, zegt HENGEVELD, „ja klommen zoo hoog en de zorg voor het gemis van den ganschen „veerijckdom werd zoo hevig, dat iedereen zich aangespoord „gevoelde iets ter hulpe aan te brengen”.

Is alzoo dikwijls de Groninger veestapel door hooge watervloeden, besmettelijke veeziekten en algemeene ingewandsziekten, tengevolge van het achtergebleven slik en het zoute drinkwater, gedund, het eigenbelang der fokkers bracht mee de genezen runderen tot een hoogen ouderdom voor de fokkerij te houden en dat anderdeels het tekort moest aangevuld worden uit andere streken en landen. Vrij zeker heeft men in het meest noordelijk gedeelte der provincie vee aangevoerd uit Denemarken. Hoewel deze dieren kleiner en fijner van beenen waren dan het hier bestaande ras, bleek toch, dat de kruisingsproducten van de runderen uit Denemarken en het inlandsche vee goede resultaten gaven, hetwelk zeer zeker mede een gevolg is geweest van de krachtige wijze, waarop het vee, ook in den winter, hier werd grootgebracht. In die streken, waar het hoofdbedrijf akkerbouw was, schijnt het vee echter het zuiverst bewaard te zijn gebleven, daar men hier het aantal te houden runderen verminderde en weinig vreemde fokdieren heeft aangekocht. Familiteelt is hier sterk gedreven, vooral op de rijke poldergronden. In de streken, waarin meer blijvende graslanden worden gevonden en alzoo den runderen 's winters een grooter quantum hooi wordt toegediend, is familiteelt in een mindere mate gedreven dan op die gronden, waar akkerbouw hoofdzaak is en de runderen meer zijn aangewezen op strooverbruik met een ruime gift boonen, erwten of granen. Zoowel op deze gronden als daar, waar de blijvende graslanden zijn, hebben de veefokkers zich toegelegd op het fokken van een type, dat geschikt was om op jeugdigen leeftijd te worden verkocht, hetzij als melkkoeien naar Zuid-Holland, hetzij als weide-ossen naar de weiders of als vette ossen naar Londen, Brussel en Amsterdam. Die vette ossen waren al in de 14e en 15e eeuw zeer beroemd.

De stierkalveren werden, behoudens enkele uitzonderingen, op jeugdigen leeftijd gecastreerd, terwijl alleen de best gevormde en sterk gebouwde stier voor de fokkerij bleef behouden.